

Pregled budžetskih izdvajanja za političke partije u BiH

Propisi

Političke stranke u BiH se finansiraju i iz budžeta različitih nivoa u BiH, a raspodjela ovih sredstava i načini finansiranja utvrđeni su Zakonom o finansiranju političkih partija BiH i RS, te Izbornim zakonom. Pravo na finansijska sredstva iz budžeta ostvaruju one političke partije, nezavisni kandidati, liste i koalicije koje imaju svoje predstavnike u skupštinama. Ovi troškovi se djelimično koriste za svakodnevno funkcionisanje partija, nezavisnih kandidata, lista i koalicija, a djelimično za finansiranje izborne kampanje.

Zakon o finansiranju političkih partija BiH reguliše pitanja budžetskih donacija političkim partijama, odnosno grupama koje participiraju u Parlamentu Bosne i Hercegovine (Predstavnički dom i Dom naroda). Zakon propisuje da sve političke partije koje imaju svoje predstavnike u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine imaju pravo na jednake doprinose u iznosu od 30% od odobrenih budžetskih sredstava, 60% sredstava se dijeli zavisno od broja poslanika koje svaka poslanička partija ima u vrijeme raspodjele sredstava, dok se 10% od ukupnog iznosa raspoređuje parlamentarnim grupama srazmjerno broju poslaničkih mjesta koje pripadaju manje zastupljenom polu. Koji je pol manje zastupljen utvrđuje CIK BiH prema rezultatima izbora.

Veliki problem vezan za ovu regulativu i finansiranje stranaka iz budžeta sa različitih administrativnih nivoa predstavlja činjenica da entiteti dug vremenski period nisu usvojili zadovoljavajuće zakone koji bi tretirali pitanja finansiranja političkih stranaka koje djeluju na nižim nivoima uprave od državnog, dok je predmetni BiH Zakon o finansiranju političkih partija regulisao samo način izdvajanja sredstava za partije zastupljene na nivou zajedničkih, tj. državnih institucija. Ovo je veoma dugo ostavljalo ogroman prostor za malverzaciju na nižim nivoima uprave. Problem je djelimično riješen usvajanjem odnosnog Zakona u RS jula 2008.g., dok Zakon o financiranju političkih stranaka iz budžeta Federacije BiH, ni nakon gotovo dvije godine koliko je u parlamentarnoj proceduri, nije usvojen, što je jasan nagovještaj nedostatka političke volje da se ovo pitanje u F BiH kvalitetnije riješi.

Na nivou Republike Srpske, Zakon o finansiranju političkih stranaka iz budžeta Republike, grada i opština¹ reguliše dio finansiranja političkih stranaka i koalicija koje imaju poslanike ili odbornike u skupštini, nezavisnih poslanika i odbornika (uključujući poslaničke/odborničke klubove i grupe), kao i stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata sa potvrđenim izbornim listama. Zakon, prema tome, razlikuje redovno finansiranje i finansiranje u toku izborne kampanje. Redovno finansiranje predviđa obezbjeđivanje min. 0,2% sredstava iz budžeta koja se u iznosu od 20% raspoređuju svim partijama koje imaju poslanike u skupštini/odborima, te nezavisnim poslanicima, dok se 80% iznosa raspoređuje srazmjerno broju osvojenih mandata u skupštini/odboru. S druge strane, sredstva za izbornu kampanju iznose min. 0,05% budžeta i raspoređuju se „u skladu sa izbornim propisima“. Raspodjelu ovih sredstava vrši Ministarstvo finansija RS, odnosno nadležna služba jedinice lokalne samouprave.

---

¹ Službeni glasnik RS, br. 65/08

Međutim, odredba po kojoj se obezbjeđuje **minimum** 0,2%, odnosno 0,05% sredstava iz budžeta sporna je od samog početka jer se na ovaj način ostavlja mogućnost da ova sredstva budu i veća. Kada se uzme u obzir da vladajuće stranke čine većinu u parlamentu, pa samim tim i izglasavaju visinu finansiranja, ostavlja se mogućnost manipulacije ovim iznosima, pa teoretski stranke same sebi mogu izglasati znatno veće iznose, po potrebi.

Takođe, Zakonom RS nije definisano koje konkretne kategorije troškova mogu biti pokrivena iz sredstava za finansiranje redovnog rada političkih stranaka, što omogućava veliku samovolju strankama da praktično svaku ili bilo koju vrstu rashoda svrstaju u rashode redovnog poslovanja. Osim raspodjele, ovaj Zakon uopšte ne tretira pitanja kontrole utroška budžetskih sredstava, dok se zakonodavstvo na državnom nivou bavi samo utroškom sredstava za izborne kampanje, tako da političke stranke novac poreskih obveznika mogu trošiti proizvoljno i samovoljno.

Što se tiče Brčko distrikta BiH, Zakon o finansiranju političkih stranaka iz budžeta Brčko distrikta BiH² na snazi od 2004. godine, razlikuje redovno finansiranje koje predviđa izdvajanje 0,1% ili 200.000 KM iz budžeta, u zavisnosti od toga koji iznos je manji, uz raspodjelu po principu da se 30% sredstava raspodjeljuje jednako svim strankama zastupljenim u Skupštini i 70% proporcionalno u skladu sa brojem zastupničkih mjesta, od finansiranja u toku izborne kampanje za koje se izdvaja 0.03% ili 60.000 KM sredstava u zavisnosti od toga koji iznos je niži, uz raspodjelu po principu da će svaka stranka imati pravo na pokriće troškova u visini 4.000 KM. Izmjene i dopune navedenog zakona, donesene 2008. godine, obavezuju Direkciju za finansije Brčko distrikta BiH da u skladu sa podacima dostavljenim od Centralne izborne komisije BiH vrši raspodjelu ovih sredstava.

Zakon o finansiranju političkih partija BiH predviđa samo finansiranje parlamentarnih grupa u Parlamentu BiH, kao i u Brčko distriktu BiH (zato što se gradonačelnik BD BiH bira posredno, od strane Skupštine BD) i uopšte ne spominje finansiranje kampanje, dok Zakon o finansiranju političkih stranaka iz budžeta RS i budžeta opština, navodi da se iz dobijenih budžetskih sredstava finansira kampanja, ali samo kampanja političkih stranaka za izbor u parlamente, a ne i kampanja za predsjedničke izbore.

Takođe bi trebalo naglasiti da političke partije koje participiraju u Parlamentarnoj skupštini BiH sredstva za svoj rad dobijaju iz budžeta BiH, partije na nivou entiteta dobijaju sredstva iz budžeta entiteta, partije u Brčko distriktu BiH iz budžeta Brčko distrikta BiH, a partije na opštinskom nivou iz budžeta opština.

Prema podacima Centralne izborne komisije, ukoliko se uporede sredstva izdvojena političkim subjektima u periodu od 2004. do 2010. godine, svake godine je evidentan njihov porast u odnosu na prethodnu godinu, osim u 2009. godini kada je zabilježen pad od 16,61 % u odnosu na 2008. godinu. U 2010. godini političkim subjektima je iz budžeta izdvojeno 12,66% sredstava više nego u 2009. godini. Prema istim podacima, u periodu od 2004. Do 2010. godine za političke stranke je izdvojeno 134.666.114 KM.

NAPOMENA: Navedeni propisi regulišu samo direktno finansiranje političkih stranaka, dok ne uključuje finansiranje rada poslaničkih klubova, vijećnika, odbornika itd., kao i pojedinačne grantove strankama, što ukupno takođe predstavlja značajan iznos

---

² Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 29/04, 14/07 i 19/07

sredstava za stranke, a nije uključeno u evidenciju Centralne izborne komisije BiH (osim za nivo BiH).

Pristup podacima i osnov za poređenje

S obzirom na činjenicu da budžetska izdvajanja iz godine u godinu rastu, te da većina sredstava dolazi sa nižih nivoa, prevashodno opština, gdje ne postoji efikasan nadzor nad njihovom raspodjelom, Transparency International Bosne i Hercegovine pokušao je prikupiti podatke od svih opština i kantona, kao i sa entitetskog i državnog nivoa, te izvršiti pregled svih izdvajanja za stranke kako bi se stekao uvid u tačne iznose koji se izdvajaju za stranke. Kako bi navedeni iznosi mogli biti sagledani u realnom okviru i u kontekstu okolnosti, a prije svega aktuelnog izvještaja Komisije „Pravda i mir“ koji govori o nivou siromaštva u BiH, izdvajanja za stranke su upoređena sa izdvajanjima za humanitarne organizacije i javne kuhinje.

Nažalost, pokazalo se da, iako bi budžeti opština trebalo da budu dostupni javnosti, u određenom broju opština je bilo veoma teško ili gotovo nemoguće doći do informacija o budžetima.

Iako bi dokumenti budžeta trebalo da budu javni dokumenti, nažalost to nije slučaj kod jednog dijela opština/općina. Gotovo je nemoguće stupiti u kontakt sa nekim opštinama, a entitetska ministarstva finansija osim zbirnih podataka, ne posjeduju dokumente budžeta.

Stavke za finansiranje odborničkih/vjećničkih klubova i političkih partija se različito opisuju u budžetima. U jednim kao grantovi za odborničke klubove, u drugima kao unapređenje rada odborničkih klubova, u nekim precizno kao finansiranje parlamentarnih stranka, dok pojedini budžeti daju čak analitički izdvajanja po pojedinim političkim partijama. Takođe, dok u nekim dokumentima su vrlo pregledno naznačeni, često je potrebno temeljno iščitavanje da se ove stavke pronađu ili prepoznaju.

Pitanje je zašto se do dokumenata koji bi trebalo da predstavljaju temelj ili osnovu transparentnog rada tako teško dolazi i na osnovu čega slušamo razne izjave u javnosti ako najodgovorniji nemaju uvid u potrošnju po nižem jedinicama i analitiku javne potrošnje.

Da bi podaci bili upečatljiviji i pokazivali realno stanje, iznosima redovnih izdvajanja za stranke je neophodno dodati mjesečne naknade koje primaju parlamentarci i odbornici/vjećnici, ako i sve prinadležnosti koje uz to idu. Sam procenat od budžeta/proračuna koji čine iznosi za političke partije neće značiti mnogo ukoliko se ne sabere sa ovim iznosima (plate, paušali, itd).

Za potrebe ove analize, kako bi postojao parametar za poređenje i kako bi podaci bili razumljiviji, dati su podaci iz budžeta u davanjima za humanitarne organizacije (posebno Crveni krst, Crveni križ, Crveni polumjesec, Caritas, Merhamet) i izdvajanja ili pomoć za javne kuhinje. Naime, zadnji izvještaj Komisije „Pravda i mir“ pokazao je da u Bosni i Hercegovini u siromaštvu živi oko 60 posto penzionera u BiH, dok njih 215.000 prima manje od 300 KM. Svaki peti građanin BiH živi od tri konvertibilne marke dnevno. U ekstremnom siromaštvu živi oko 60 posto penzionera u BiH, dok njih 215.000 prima mesečno manje od 300 KM. S jednim obrokom dnevno iz narodne kuhinje preživljava 20.000 građana, a čak

700.000 živi ispod opšte granice siromaštva u koje se ubrajaju svi sa manje od 240 KM primanja mesečno, podaci su izveštaja Komisije „Pravda i mir“ Biskupske konferencije BiH o ljudskim pravima u našoj zemlji za 2010. Godinu, po kojem bh. građani žive najteže u regiji. Dok prosečan Slovenac mjesečno zaradi 1.900, a na 20 osnovnih namirnica potroši 58 KM, a Hrvat zaradi 1.300 i na namirnice potroši 53 KM, „običan“ državljanin naše zemlje mjesečno zaradi 782, a na osnovne namirnice potroši 40 KM.

Iako se broj korisnika javnih kuhinja u BiH iz dana u dan povećava, a oko 20 posto stanovništva u BiH nije u mogućnosti da svakodnevno obezbedi jedan obrok, ni jedna institucija na državnom nivou nema podatke o broju korisnika, broju kuhinja, mestima u kojima one rade, te načinima njihovog finansiranja.

Najviše korisnika javnih kuhinja okupljaju Crveni križ, Merhamet, Karitas, Kruh Svetog Ante. Međutim, sve kuhinje se nalaze u većim opštinama, dok gotovo ni jedna manja opština nema javnu kuhinju. Tako veliki broj ljudi u potrebi ostaje bez i jednog obroka.

Jedan od kriterija u RS je da su mesečna primanja osobe manja od 41 KM, a u FBiH od 70 KM, tako da se u javnim kuhinjama Crvenog križa u oba entiteta hrani ukupno 2.849 ljudi. Samo iz Centralne kuhinje Crvenog križa Kantona Sarajevo, po podacima iz marta 2010, svaki dan na 18 punktova odlazi 1.939 obroka od kojih 1.743 finansira kantonalni centar za socijalni rad. U Sarajevu u pet javnih kuhinja broj korisnika je premašio 4.000. Čak četiri posto korisnika "Karitasovih" kuhinja u Sarajevu su fakultetski obrazovani ljudi. Usluge Merhametovih kuhinja u BiH koristi skoro 8.000 ljudi. Na spisku je u martu 2010. godine bilo 7.720 ljudi, a ostatak su oni koji ne ispunjavaju uslove centara za socijalni rad.

Po podacima iz oktobra 2010. godine, samo u Banjoj Luci je bilo 623 korisnika javne kuhinje, dok je javna kuhinja „Merhameta“ imala 163 korisnika (29 dece), a „Karitas“ 60 korisnika.

Zbog toga je u tabelama predstavljen podatak o izdvajanju za navedene humanitarne organizacije, a u tabeli za Federaciju BiH i rubrika o pomoći javnim kuhinjama koje su, kao stavka, navedene, dok u budžetima u RS tako navedenih stavki nema, osim podatka za Banja Luku u odluci Skupštine grada (u 2010. Preko GO Crveni krst 330.000 KM za javne kuhinje i „Merhamet“ 40.000,00, dok je za 2011. predviđeno 403.000 KM za sufinansiranje rada narodnih kuhinja). Na primer, javne kuhinje u Gradiški zatvorene su pre deset godina, a GO Crveni krst nema donatore za te namene. Ne postoji ni u Prijedoru, a u Bijeljini je otvorena 2007. godine. Crveni krst ima javne kuhinje i u Mostaru, Bijeljini, Vlasenici i Bileći. U Bileći se aktivnost javne kuhinje sastoji u podeli hleba i mleka za 75 porodica, a u Vlasenici se svakodnevno, i to uz dva obroka dnevno, pomaže 50 korisnika.

Kad se uporede izdvajanja za političke stranke, mimo redovnih naknada poslanika, odbornika/vjećnika i delegata, sa izdvajanjima za javne kuhinje u u pogrošanom socio-ekonomskom stanju, slika je potpunija. Ovako, za malobrojne javne kuhinje organizuju se humanitarne akcije i apeluje na privatne preduzetnike, dok su izdvajanja za političke partije zagwarantovana budžetima/proračunima, odnosno sredstvima poreskih obveznika i građana. Opština Zvornik je pod stavkom unapređenje rada odborničkih grupa (političkih partija) u 2010. izdvojila 150.300, 00 KM, dok je marta 2010. ocijenjeno da je glavni problem što nema javne kuhinje to što bi projekat bio neefikasan i skup, te da bi drugačija rješenja bila jeftinija i funkcionalnija za korisnike.

Izdvajanja za stranke po nivoima vlasti - direktno

Budžet institucija BiH i medj. obaveze	Parlamentarne stranke
1.028.034.000,00	1.120.000,00

Budžet Republike srpske	1.600.000.000,00
Namjenska izdvajanja za rad poslaničkih klubova	1.200.000,00
Za rad delegatskih klubova	220.000,00
Namjenska izdvajanja parlamentarnim strankama	3.200.000,00
Finansiranje izborne kampanje u RS	700.000,00
Ukupno iz budžeta RS za stranke	5.320.000,00
Merhamet	200.000,00
Karitas	100.000,00

Budžet Federacije Bosne i Hercegovine	Tekući transfer za neprofit.org./političke stranke
1.863,333.532,00	5.000.000,00
Tekući transfer neprofit.org.-Crveni križ FBiH	650.000,00

Budžet Brčko distrikta	Grant političkim strankama
203.547.638,30	200.000,00

Republika srpska

Nažalost, do pojedinih opština nije bilo lako doći, do nekih nikako, i pored pisanih urgencija. Nameće se zaključak da neke opštine ili ne čitaju elektronsku poštu ili jednostavno nema ko da dostavi nešto što se smatra javnim podatkom. U prilogu su podaci za budžete svih opština, a podaci za izdvajanja za političke stranke i humanitarne organizacije za 41 opštinu od postojećih 63. (ubaciti link na tabelu)

Kada je u pitanju ekonomska klasifikacija u budžetu, stavke za političke partije se nalaze ili bi trebalo da se nalaze na poziciji tekući grantovi – grantovi (pomoći, podrška) neprofitnim organizacijama. Tu se najčešće nalazi u zbiru sa ostalim sličnim izdvajanjima, a neke opštine te neprofitne organizacije navedu analitički, odnosno izlistano. Međutim, kada je u pitanju

funkcionalna klasifikacija, koja podrazumijeva opšte javne usluge; odbranu; zaštitu čovekove okoline; stambene i zajedničke poslove; zdravstvo; rekreaciju, kulturu i religiju; obrazovanje, i socijalnu zaštitu, pretpostavka je da su klasifikovani u opšte javne usluge, koliko god to ironično zvučalo, s obzirom da im u ostalima zaista nije mjesto.

Kod organizacione klasifikacije potrebno je pronaći ove stavke, ako su u ekonomskoj klasifikaciji date zbirno. U budžetu opštine Banja Luka se nalaze u potrošačkoj jedinici SKUPŠTINA GRADA, Bijeljina – ODJELJENJE ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI, Bratunac – STRUČNA SLUŽBA SKUPŠTINE OPŠTINE, Brod – ODJELJENJE ZA OPŠTU UPRAVU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI, Čelinac – ODJELJENJE ZA FINANSIJE, PRIVREDU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI, Derventa – ODJELJENJE ZA PRIVREDU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI, Doboj – ODJELJENJE ZA FINANSIJE, Foča- DIREKTNI BUDŽETSKI IZDACI, Gacko- DIREKTNI RASHODI IZ BUDŽETA, Gradiška – SRUČNA SLUŽBA SO-e, Kneževo – SKUPŠTINA OPŠTINE, Kozarska Dubica – SKUPŠTINA OPŠTINE, Laktaši – Operativna jedinica: ADMINISTRATIVNA SLUŽBA, potrošačka jedinica: STRUČNA SLUŽBA SO I NAČELNIKA; Modriča – SKUPŠTINA OPŠTINE, Modriča – SKUPŠTINA OPŠTINE, Nevesinje – GRANTOVI, Novi Grad - SKUPŠTINA OPŠTINE I STRUČNA SLUŽBA SKUPŠTINE, Trebinje – DIREKTNI GRANTOVI IZ BUDŽETA, Zvornik - ODJELJENJE ZA FINANSIJE, itd.

Takođe, različito se nazivaju u budžetima, pa tako u dokumentu budžeta Banja Luke navodi se da *Sredstva za rad društveno-političkih organizacija*, kod budžeta Bijeljine *Sredstva za učešće u finansiranju političkih partija*, Bratunac – *Naknade parlamentarnim strankama*, Brod – *Tekući grantovi političkim organizacijama*, Čelinac – *Političke partije*, Derventa – *Sredstva za rad klubova odbornika, odborničkih grupa i samostalnih odbornika*, Doboj – *Sredstva za učešće u finansiranju političkih organizacija*, Foča – *Tekući grantovi političkim organizacijama*, Gacko – *Grantovi političkim partijama* (uz izlistane političke partije za pripadajućim iznosima), Gradiška – *Tekući grantovi političkim organizacijama i udruženjima*, Istočno Novo Sarajevo – *Političke partije*, Istočna Ilidža – *Parlamentarne stranke*, Grad Istočno Sarajevo – *Grant parlamentarnim strankama* (sa navedenim političkim partijama i pripadajućim iznosima), Kneževo- *Tekući grantovi političkim organizacijama i udruženjima*, Kostajnica – *Parlamentarne stranke*, Kotor Varoš – *Političke stranke*, Kozarska Dubica – *Naknade parlamentarnim strankama*, Laktaši – *Političke stranke plus Klubovi odbornika*, Lopare- *Sredstva za rad političkih stranaka*, Milići – *Tekući grantovi političkim organizacijama i udruženjima*, Modriča- *Tekući grant političkim partijama*, Mrkonjić Grad- *Tekući grantovi političkim partijama i udruženjima*, Nevesinje- *Tekući grantovi političkim organizacijama i udruženjima (političke partije)*, Novi Grad – *Grant za političke partije i klubovi odbornika*, Pale – *Sredstva za rad političkih partija*, ali i *Sredstva za izborne aktivnosti* pored toga, Pelagićevo - *Grantovi: Političke partije*, Prijedor – *Učešće u finansiranju političkih partija*, Prnjavor – *Finansiranje političkih partija plus Finansiranje klubova odbornika*, Ribnik – *Sredstva za rad parlamentarnih stranaka*, Rogatica – *Za rad odborničkih grupa*, Sokolac – *Političke partije* (sa iskazanim iznosima za svaku partiju), Srbac – *Naknade parlamentarnim strankama*, ali i *Troškovi izbornog materijala*, *Troškovi biračkih odbora*, Srebrenica – *Grant za rad klubova odbornika*, Šamac – *Tekući grantovi političkim organizacijama*, Šipovo – *Tekući grantovi političkim organizacijama i udruženjima*, Teslić- *Finansiranje političkih partija*, Trebinje – *Namenska izdvajanja parlamentarnim strankama* (uz analitički pregled), Trnovo – *Političke partije*, Ugljevik – *Političke partije*, Višegrad – *Političke partije*, Zvornik – *Sredstva za finansiranje poboljšanja rada klubova*.

Kod opština Berkovići i Šekovići nema podataka, a pretpostavka je da su iznosi sadržani u nekoj od stavki grantova, namjenskog izdvajanja i slično, za neprofitne organizacije.

Gotovo u svim opštinama postoji decidno navedena stavka za finansiranje opštinske (lokalne) izborne komisije svake godine, s tim da iznosi variraju. Pojedine opštine iskazuju i stavke Troškovi za izbore, ali se ne navodi koji, mada postoji stavka opštinske (lokalne) izborne komisije.

Interesantno je napomenuti i iznos koji je za 2011. uveden u budžet opštine Prnjavor, a to je *Sredstva za referendum građana, troškovi građanskih inicijativa*.

Iz do sada pribavljenih dokumenata budžeta (41 opština od 63), zbrajanjem izdvajanja samo za rad političkih partija dolazi se do iznosa 2.544.151,00, pa kad se dodas na iznos iz entitetskog budžeta od 5.320.000, iznos je **7.864.151,00** za rad političkih partija iz budžeta Republike Srpske i budžeta 41 opštine.

Federacija BiH

Isti problem dostupnosti podataka prisutan je i u Federaciji BiH - nepostojanje internet stranica, nemogućnost da se na postojećim internet stranicama dođe do dokumenta budžeta ili službenih glasnika u kojima je objavljen, a suvišno je i spomenuti da je za očekivanje da se ovakvi dokumenti mogu naći izlistani na internet stranicama kantona, na primjer.

Što se tiče klasifikacije, u budžetima kantona se nalaze kao Transferi, Tekući prijenosi-potpore, Tekući grantovi. Nazivi za ova izdvajanja variraju, kao što su na primjer Grant za finansiranje parlamentarnih grupa (Goražde); Prijenos sredstava za parlamentarne političke stranke (Hercegbosanska županija); Potpore političkim strankama (Livno); Transfer za parlamentarne političke partije (Čapljina, Novi Travnik); Političke partije (Čitluk); Izdvajanje za političke subjekte (Jablanica); Transfer za parlamentarne grupe (Konjic); Grantovi za političke partije – parlamentarne grupe (Mostar); Finansiranje parlamentarnih grupa i nezavisnih poslanika (Kanton Sarajevo); Rad parlamentarnih grupa (Centar Sarajevo); Grantovi političkim partijama (Hadžići); Grant za parlamentarne grupe u općinskom vijeću (Ilijaš); Tekući grant za parlamentarne grupe (Novi Grad Sarajevo); Grantovi parlamentarnim grupama (Novo Sarajevo, Vogošća, Bosanska Krupa); Grantovi klubovima vjećnika parlamentarnim strankama (Stari Grad Sarajevo); Za parlamentarne političke partije (Trnovo); Grantovi političkim strankama (Posavska županija, Domaljevac); Grant za finansiranje parlamentarnih grupa (Odžak); Grantovi vjećničkim grupama (Orašje); Transferi političkim strankama (Gornji Vakuf, Kreševo, Ljubuški); Grant-parlamentarne stranke (Jajce); Transfer za klubove političkih partija (Kiseljak); Grantovi parlamentarnim strankama (Travnik); Političke stranke, parlamentarne grupe, kolacije i nezavisni kandidati (Tuzlanski kanton); Parlamentarne grupe (Kladanj); Transfer parlamentarnim grupama (Lukavac); Transfer za parlamentarne političke klubove (Srebrenik); Transfer za rad parlamentarnih klubova (Tuzla); Za parlamentarne političke partije (Bihać); Grant vjećnicima (Cazin); Parlamentarne grupe i pojedinci (Sanski Most); Grant za grupe vjećnika (Velika Kalduša); Grant za finansiranje parlamentarnih grupa u Općinskom vijeću (Visoko); Transfer za klubove poslanika političkih stranaka (Zeničko-dobojski kanton); Finansiranje parlamentarnih grupa političkih stranaka (Maglaj); Transfer za finansiranje parlamentarnih grupa (Zenica), itd.

Kalesija i Prozor-Rama, na primjer, u dokumentu budžeta taksativno navode partije kao korisnike sa iznosima koje primaju iz opštinskog budžeta. Kod Hercegovačko-neretvanske županije Transferi za političke stranke i koalicije su pri Uredu/kabinetu predsjednika Vlade navedene sa pojedinačnim iznosom: HDZ, SDA, SBiH, SDP, HSP, BPS, ali i **Hrvatsko zajedništvo zbirno** ((HDZ 1990 HZ-HSS-HKDU-HDU-DEMOKRŠĆANI).

U budžetu Srednjobosanskog kantona, gdje čitav milion konvertibilnih maraka odlazi na Prijenos sredstava parlamentarnim političkim strankama, nezavisnim kandidatima i samostalnim zastupnicima, ovaj iznos se nalazi pod Sabor Kantona i izabrani dužnosnici zakonodavne vlasti, i po strankama je naveden svaki iznos. Poređenja radi, u 2008.godini izvršenje prenosa sredstava za ove namene je bilo 893.286,29 KM, a u 2009. po izmjenama i dopunama 850.000,00 KM. Unsko-sanski kanton stavku Grantovi neprofitnim organizacijama- parlamenatrne stranke vodi pod SKUPŠTINA.

Ukupna izdvajanja za FBiH	
Iz budžeta Federacije BiH	5.000.000,00
Iz budžeta kantona (bez opština!)	4.647.420,00
Iz budžeta opština (61 od 79 opština)	6.613.034,00
Ukupno FBiH (dostupni podaci)	16.260.454,00

Bez obzira kako ih zvali, sam pojam granta, transfera ili potpore, primetno je da se negde političke partije finansiraju direktno iz budžeta kao direktni budžetski korisnici, a negde indirektno, preko direktnih budžetskih korisnika. Na primer, u nekim opštinama je i naglašeno **DIREKTNO IZ BUDŽETA**, dok kod drugih ide preko nekih od službi. Grantovi, transferi ili potpore predstavljaju dodatni izvor finansiranja i praktično su donacija. Odborni, vjećnici, zastupnici, parlamentarci su na redovnom finansiranju iz budžeta, odnosno orimaju naknde za svoj rad bilo u vidu redovne plate, ako su profesionalci, ili paušala, ako imaju na drugom mestui ostvarena prava iz radnog odnosa. Ovi iznosi su negde otvoreno, a negde u formi pomoći, finansiranja i slično parlamentarnih grupa, vjećničkih grupa ili političkih stranaka u vijeću/parlamentu sredstva za političke partije kojima pripadaju. Posmatranjem budžeta/proračuna koji beleže deficite, stavke za finasiranje političkih partija ostaju nepromenjene, dok se na nekim drugim stvakama vitalnim za razvoj ili pomoć socijalno ugroženima smanjuju i an njima se štedi. Takođe, u vreme izbora povećava se finasniranje i pomoć i budžeta (kao što je stavka u budžetu RS za pomoć u izbornoj kampanji od 700.000 u izbornoj 2010) u različitim formama . bilo povećanjem grantova/transfera/potpore za političke stranke ili uvođenjem novih stavki – izborni materijal, birački odbori, a ponekad vrlo nejasno u vidu naziva *sredstva za izbore* ili slično tome.

Ukupna izdvajanja

Republika Srpska	7.864.151,00
Federacija BiH (64 od 79 opština)	16.260.454,00
Nivo BiH	1.120.000,00
25.244.605,00 KM	

Zaključak

Prema zvaničnim podacima Centralne izborne komisije BiH, za finansiranje političkih partije je iz budžeta svih nivoa vlasti tokom 2010. godine izdvojeno 22.249.042,19 KM. Kao što se može primijetiti podaci koje je dobio TI BiH ukazuju na iznos veći za oko 3 miliona KM, s tim što bi trebalo takođe uzeti u obzir da nisu bili dostupni podaci za sve opštine ni u RS, ni u Federaciji BiH, pa se može pretpostaviti da je ta razlika i veća.

Kao što je već napomenuto, evidencija CIK BiH ne uključuje izdvajanja za rad odborničkih i poslaničkih klubova, osim za nivo BiH, što onemogućuje potpuni uvid u tačne iznose, posebno uzimajući u obzir da se veliki dio tih sredstava usmjerava upravo na račune političkih stranaka.

Ono što je posebno zabrinjavajuće, imajući u vidu iznose kojima stranke raspolažu tokom godine, je činjenica da revizija finansiranja političkih stranaka ne uključuje kontrolu rashoda, čime jednostavno nema uvida u to na koji način stranke troše novac iz budžeta.

S druge strane, uredi za reviziju u BiH do sada nisu obraćali dovoljno pažnje opravdanosti ovolikih izdvajanja za stranke, što posebno dobija na značaju u FBiH gdje još uvijek ne postoji usvojen zakon o finansiranju stranaka, već su dozvoljeni limiti za grantove strankama propisani na nivou svakog kantona i opštine. Upravo zbog toga je teško i pratiti da li se ovi limiti poštuju, te uopšte kolika su tačna izdvajanja za stranke. Zbog toga se prethodnih godina dešavalo da se na nivou gradova strankama uplati više nego dva puta veći iznos od ukupno planiranog (u 2009. godini sa nivoa opština strankama je uplaćeni 231,81% planiranih sredstava).

Suvišno je i reći, nakon svega navedenog, da je u BiH neophodno prije svega uskladiti propise o budžetskim izdvajanjima na svim nivoima, usvojiti propise u FBiH koji će propisati tačne iznose na svim nivoima ovog entiteta, a što još važnije omogućiti tačnu evidenciju o izdvajanjima za stranke, kao i nadzor nad utroškom ovih sredstava.

Takođe, imajući u vidu uporedne podatke koji govore o izdvajanjima za javne kuhinje i humanitarne organizacije, neophodno je preispitati ponovo opravdanost ovolikih izdvajanja za stranke i planirati budžete, kao i propise o izdvajanjima za različite subjekte, prije svega socijalnim potrebama građana.

Transparency International BiH će nastaviti prikupljati podatke o izdvajanjima za stranke, kako bi se upotpunila slika i dobili tačni iznosi i nastaviti sa zagovaranjem za izmjene Zakona o finansiranju stranaka koje će predvidjeti i omogućiti nadzor nad utroškom sredstava iz budžeta, kako bi prije svega građani bili informisani o tome gdje odlazi njihov novac, te u krajnjem slučaju držali stranke odgovornima.